

SXEDIO.GA8

21.3.1953: Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΝΕΙ ΟΤΙ ΘΑ ΖΗΤΗΣΕΙ ΒΟΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΔΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΟΤΙ ΕΞΕΤΑΖΕΙ ΤΟ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΣΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ ΜΟΝΟΣ ΤΟΥ ΑΝ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΠΑΠΑΓΟΥ ΑΡΝΗΘΕΙ ΝΑ ΚΑΜΕΙ ΚΑΤΙ ΤΕΤΟΙΟ

Το Μάρτη του **1953** ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, πήγε στην Αθήνα, ύστερα από ένα μακρύ πολύμηνο ταξίδι όπου κατέβαλε προσπάθειες διαφώτισης της κοινής γνώμης για το Κυπριακό και για να διερευνήσει τις πιθανότητες προσφυγής της Κύπρου στα Ηνωμένα Έθνη- μια ενέργεια που θεωρείτο ως η λυδία λίθος για την επίτευξη της Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα.

Πριν φύγει από την Αθήνα ο Μακάριος προέβη σε δυο ακόμα ενέργειες. Απένειμε το Μετάλλιο του Αποστόλου Βαρνάβα (τούτο για πρώτη φορά απονέμετο) στον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Σπυρίδωνα, Πρόεδρο της Πανελληνίου Επιτροπής Ένωσης Κύπρου για όσα είχε προσφέρει υπέρ της Κύπρου και αναδιοργάνωσε το κλιμάκιο της Εθναρχίας στην Αθήνα.

Η επίδοση του μεταλλίου στον Αρχιεπίσκοπο Σπυρίδωνα έγινε στις **19** Μαρτίου. Επιδίδοντας το Μετάλλιο ο Μακάριος είπε:

"Μακαριώτατε εν Κυρίω αδελφέ,

Η Εθναρχούσα Ελλησία Κύπρου απένειμε και αποδίδει δι' εμού σήμερον εις την Υμετέραν Σεπήν Μακαριότητα το χρυσούν Μετάλλιον του Αποστόλου Βαρνάβα, εις τιμής ένδειξιν και ευγνωμοσύνης έκφρασιν ανθ' ων επράξατε και πράττετε υπέρ της εθνικής υποθέσεως της αλυτρώτου ελληνικής Κύπρου.

Καθιερωθέν υπό της Κυπριακής Εκκλησίας κατά το παρελθόν έτος ως τιμητικόν έπαθλον, το Μετάλλιον τούτο, εις Υμάς, Μακαριώτατε, το πρώτον απονέμεται. Διότι Σεις, είπερ τις και άλλος λόγος και έργοις πολλά εμοχθίσασε διά την προώθησιν του εθνικού Κυπριακού ζητήματος, Υψώσατε έντονον φωνήν διαματυρίας κατά του συνεχιζομένου εν Κύπρω

καθεστώς δουλείας και φωνήν συνηγορίας υπέρ ικανοποίησως της Πανελληνίου αξιώσεως της Ενώσεως της Κύπρου μετά της μητρός πατρίδος.

Η φωνή σας συνήγειρε τον ελληνικόν λαόν, έπληξε δε και τας ακοάς των κυριάρχων της Κύπρου. Εν τω προσώπω σας εύρεν η αλύτρωτος Κύπρος ένα εύγλωττον διερμηνέα και θερμόν συνήγορον της εθνικής της υποθέσεως, ένα δυναμικόν συμπαραστάτην και εμψυχωτήν του αγώνος της.

Με πρωτοβουλίαν και υπό την Προεδρίαν της Υμετέρας Μακαριότητος συνεστήθη η Πανελλήνιος Επιτροπή Ενώσεως Κύπρου, η οποία δρά και ενεργεί προς παντοίας κατευθύνσεις διά τη εκπλήρωσιν των εθνικών πόθων του Κυπριακού λαού.

Το όνομα σας συνεδέθη ήδη με τον απελευθερωτικόν Κυπριακόν αγώνα και ανεγράφη χρυσοίς γράμμασιν εις την ιστορίαν αυτού, εις ένδειξιν δε της προς Υμάς αϊδίου ευγνωμοσύνης του Ελληνικού Κυριακού λαού δεχθήτε Μακαριώττε αδελφέ, το Μετάλλιον του Αποστόλου Βαρνάβα με τας ολοψύχους ευχάς του κυπριακού λαού και της Εκκλησίας του, όπως υγιά και μακροημερεύοντα διαφυλάτιη Υμάς Κύριος ο θεός ίνα καρποφόρως συνεχίσητε την πολυσχιδή δράσιν σας επ' αγαθώ της στρατευομένης Εκκλησίας του, της δουλευούσης υπό ξένον ζυγόν Κύπρου και σύμπαντος του ελληνικού ημών Εθνους".

Οι αλλαγές που επέφερε ο Μακάριος στο κλιμάκιο της Εθναρχίας ήταν σύμφωνα με τους επόμενους στόχους του. Ανέθεσε στον Σάββα Λοϊζίδη, ως νομικού να προβεί στο προπαρασκευαστικό έργο για τη διεθνή προβολή του Κυπριακού.

Παράλληλα οι Ν. Κλ. Λανίτης, Θ. Τσαγγαρίδης, Θ. Κολοκασίδης (ή Καλοκασίδης) Χρ. Πανταζής και Χρ. Παπαδόπουλος και Ν. Νικολααΐδης ανέλαβαν τη διεύθυνση του Γραφείου.

Στην Κύπρο ο Μακάριος επέστρεψε στις 21 Μαρτίου 1953, ύστερα από πεντάμηνη απουσία στο εξωτερικό, και ο λαός του επεφύλαξε πραγματικά θερμή υποδοχή με επικεφαλής την θρησκευτική και

πολιτική ηγεσία του τόπου.

Όπως σε κάθε περίπτωση, έτσι και τώρα, όλοι κατευθύνθηκαν στον καθεδρικό Ναό Αγίου Ιωάννου, παρά την Αρχιεπισκοπή όπου ψάληκε δέηση από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο:

"Δέσποτα Θεέ, Πάτερ Παντοκράτωρ, ο τη Συ αρρήτω σοφία και δυνάμει συνέχων και κυβερνών την πάσαν κτίσιν και πάσαν πνοήν, ευχαριστούμεν Σοι όλη ψυχή και όλη καρδία, ότι αντελάβου ημών και επροστάτευσας κατά την αποδημίαν ημών χάριν της Ιεράς εθνικής υποθέσεως του ελληνικωτάτου Κυπριακού λαού, χειραγωγήσας ημών τα διαβήματα και εις αγαθόν αυτά κατευθύνσας ηξίωσας δι' ημάς υγιαίνοντας επανελθείν εις την έδραν ημών εν μέσω αγαπητών και περισπουδάστων αδελφών, εν μέσω πρισφιλεστάτου ημών ποιμνίου και έδωκας ημίν τε και αυτοίς την κοινήν ταύτην χαράν της σήμερον.

Αλλά και δεόμεθα Σου και παρακαλούμεν Σε, Επουράνιε Βασιλεύ, παράτεινον το έλεος Σου εφ' ημάς συντέλεσον την προς τον δούλον τούτον λαόν Σου αγαθοεργίαν Σου, πλήρωσον αυτού εν τάχει την επιθυμίαν της καρδίας, χάρισαι αυτώ την Ενωσιν μετά της φιλοστόργου Μητρός Ελλάδος, χορήγει δι' αυτώ πλουσίας τας ευλογίας Σου και κράτυνον αυτόν, εν τη υπουργία των εντολων σου και τη εκπληρώσει του αγίου Σου θελήματος,

Οτι Κύριος των δυνάμεων και θεός οικτίρμων υπάρχεις και Σοι την δόξαν αναπέμπομεν συν τω μονογενεί Σου Υιώ, και τω παναγίω και αγαθώ και ζωοποιώ Σου Πνεύματι και νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν".

Στη συνέχεια προσφώνησε το Μακάριο ο Μητροπολίτης Κερύνειας Κυπριανός, ο οποίος επεσήμανε το γεγονός της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στις **16** Δεκεμβρίου **1952** "διά της οποίας αναγνωρίζεται το δικαίωμα εις τους υπό ξένην διοίκησιν τελούντας λαούς, όπως διά Δημοψηφίσματος αποφασίζωσι περί της αυτοδιαθέσεως των" και πρόσθεσε:

" Δικαία λοιπόν, δικαιοτάτη η προσδοκία του Κυπριακού λαού περί κατοχυρώσεως του σεβασμού προς το αισθήματα του και το ιδανικόν της ελευθερίας. Και δικαία η προσδοκία του περί κατοχυρώσεως της είπερ ποτέ και άλλοτε απαραίτητου εμμονής εις το σύνθημα: Ενωσιν και μόνον Ενωσιν, σήμερον, ότε ως κάλλιον και θετικώτερον ημών γνωρίζεις συ, Μακαριώτατε, εις τον ορίζοντα επιφαίνεται η ροδοδάκτυλος ηώς της εθνικής αποκαταστάσεως της από τώτων αιώνων ξενοκρατουμένης μαρτυρικής ταύτης νήσου".

Ο Μακάριος απαντώντας προέβη σε μια έκθεση των επαφών του στην Αμερική, την Αγγλίαν και την Ελλάδα και ανεκοίνωσε την πρόθεση του να στείλει επιστολήν στον Κυβερνήτη με την οποία θα ζητούσε να διενεργηθεί νέο επίσημο δημοψήφισμα έπειτα από την τελευταία απόφαση των Ηνωμένων Εθνών.

Είπε επίσης ότι είδε και άλλα κρυφά χαρτιά (υπαινισσόμενος προφανώς και ένοπλο αγώνα) αν αποτύγγανε η προσπάθεια της Κύπρου στον ΟΗΕ.

Ο Μακάριος είπε όμως και κάτι άλλο και αυτό ιακνοποιούσε την Αριστερά και τον έκανε να παρουσιάζεται ότι δεχόταν την απαίτηση της για να ζητηθεί βοήθεια από όλες τις πλευρές τόσο από τη Δύση όσο και την Ανατολή.

Η αξίωση για να ζητηθεί βοήθεια από τις ανατολικές χώρες αποτελούσε πάγιο αίτημα του ΑΚΕΛ.

Θα απευθυνθούμε, είπε ο Μακάριος, προς όλα ανεξάρτητα τα κράτη- μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, ζητούντες τη βοήθεια και συμπαράσταση τους, θα δεχθούμε βοήθεια που θα μας προσφερθεί από οποιαδήποτε χέρια. Αν αποτύχουμε και στα Ηνωμένα Εθνη όπως με ρώτησε Αγγλος δημοσιογράφος, ότι άλλο έχουμε να πράξουμε; Εχουμε πολλά να πράξουμε για για τα οποία όμως δεν είναι κατάλληλη στιγμή να αναφερθούμε.

Είπε ο Μακάριος στην ομιλία του που αποτέλεσε την αρχή και την ελπίδα της Αριστεράς για μια προσέγγιση των δύο πλευρών για κινητοποιήσεις από κοινού:

"Σεβασμιώτατοι εν Κυρίω αδελφοί,

Κύριοι Εθναρχικοί Σύμβουλοι,

Ελληνικέ κυπριακέ Λαέ,

Η θερμοτάτη υποδοχή της οποίας τυγχάνω επιστρέφων σήμερον εις την πατρίδα γην, μετά πεντάμηνον απούσαν, βαθύτατα με συγκινεί και αδύνατον καθιστά την σκέψιν και την γλώσσαν να εύρω, ως θα ήθελον, τους καταλλήλους λόγους και διερμηνεύσω τα πλημμυρίζοντα την ψυχήν μου κατά την στιγμήν αυτήν συνθήματα τα οποία εδημούργησαν αι τόσαι προς εμέ εκδηλώσεις σας και ο εκ μέρους υμών εγκάρδιος χαιρετισμός του αγαπητού αδελφού Αγίου Κυρηναίας.

Εκ βάθους ψυχής απείρους εκφράζω ευχαριστίας διά την γενομένην μοι υποδοχήν, η ενθουσιώδης αυτή υποδοχή δεν αποτελεί απλώς έκφρασιν της προς το ταπεινόν μου πρόσωπον αγάπης και εμπιστοσύνης του κυπριακού ζητήματος, αλλά κυρίως εκδήλωσιν ζηωρού ενθνικού φρονήματος και ψυχικής δυνάμεως εγγυωμένης της συνέχισιν του αγώνος μεχρι της νίκης.

Η ελευθερία, δύναμις ούσα της ψυχής, αποναρκούται, εάν μη διηνεκώς περί ταύτη ασχολούμεθα, ως ορθώς ελέχθη, Μετά τας σημερινάς εκδηλώσεις σας αποδεικνύετε ουχί απονάρκωσιν της ψυχικής αυτής δυνάμεως αλλ' όλως αντιθέτως, ζωηρόν ψυχικόν παλμόν, τον οποίον υπαγορεύει η θερμή αγάπη προς την ελευθερίαν και η διηνεκής περί την ελευθερίαν ενασχόλησις. Ο Κυπριακός λαός αφ' ης στιγμής ευρέθη δούλος, δεν έπαυσεν ουδέ επί στιγμήν διά την ελευθερίαν αγωνιζόμενος περί την ελευθερίαν ενασχολούμενος και προς την ελευθερίαν συνεχώς την σκέψιν στρέφων.

Χαιρετίζω τον ελληνικόν κυπριακόν ναόν, με το μήνυμα, ότι εγγίζουσα φαίνεται η ημέρα της ελευθερίας. Εις τον εθνικόν ορίζοντα ροδίζει η θεία αυγή και τα σημεία των καιρών παρέχουν βάσιμον ελπίδα ότι σύντομος θα είναι η ανατολή του ηλίου της κυπριακής ελευθερίας.

Η Εθνική Κυπριακή υπόθεσις έλαβεν ήδη

διαστάσεις διεθνείς. Ενήμεροι είναι επ' αυτής όχι μόνον οι κύκλοι των Ηνωμένων Εθνών, αλλά και πολύ πέραν αυτών έφθασεν η φωνή της Κύπρου διεκδικούσης το πανανθρώπινον δικαίωμα της ελευθερίας.

Κατά την επί τρεις και ήμισυ μηνάς παραμονήν μου εν Αμερική πάσαν, και προς πάσαν κατεύθυνσιν, κατέβαλα προσπάθειαν διά να προσελκύση η υπόθεσις μας το ενδιαφέρον και την συμπάθειαν τόσον των Ηνωμένων Εθνών, όσον και του φιλελευθέρου Αμερικανικού λαού. Από την προσπάθειαν μου αυτήν δεν ανέμενον, βεβαίως οιαδήποτε άμεσα αποτελέσματα, δύναμαι όμως να είπω, ότι επετεύχθη σημαντική προώθησις του ζητήματος και βήμα μέγαλον προς την οδόν της λύσεως του.

Εκ των συναντήσεων μου με τας διαφόρους αντιπροσωπείας των κρατών- μελών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, μετά των οποίων συνωμίλησα επί του εθνικού θέματος της Κύπρου εσημάτισα βεβαίαν την γνώμην ότι υπέρ ημών θα είναι η μεγάλη πλειοψηφία εις περίπτωσιν συζητήσεως του θέματος ενώπιον του Διεθνούς αυτού Οργανισμού. Ο αντιαποικιακός άνεμος, ο οποίος μεταπολεμικώς παρέσυρε και εξηφάνισε τόσα αποικιακά καθεστώτα, δημιουργεί ανάλογον ατμόσφαιραν και εις τας αιθούσας των συνεδριάσεων των Ηνωμένων Εθνών, των οποίων η γνωστή απόφασις της 16ης παρελθόντος Δεκεμβρίου περί αυτοδιαθέσεως είναι χαρακτηριστική του επικρατούντος αντιαποικιακού πνεύματος. Η απόφασις αυτή δίδει το δικαίωμα εις τους μη αυτοκυβερνωμένους λαούς να εκφράσουν διά δημοψηφίσματος την θέλησιν των να καθορίσουν μόνοι την πολιτικήν των τύχην. Ουδεμία υπάρχει αμφιβολία ότι η απόφασις αυτή θα αποτελέση σημαντικόν συντελεστήν ταχείας εξελίξεως του ζητήματος μας.

Αι ενέργειαι μου εν Αμερική δεν περιωρίσθησαν, βεβαίως, εντός του μεγάρου των Ηνωμένων Εθνών. Εστράφησαν και προς τον Αμερικανικόν λαόν με την προσπάθειαν δημιουργίας ευνοϊκής κοινής γνώμης επί του εθνικού αιτήματος μας. Επεκαλέσθην προς τούτο την βοήθειαν και

συμπαράστασιν του ελληνισμού της Αμερικής, ο οποίος προθύμως και ενθουσιωδώς ανταπεκρίθη και σημαντική υπήρξεν η συμβολή του ιδιαιτέρως εις το έργον της διαφωτίσεως. Ηνωσε την φωνήν του μετά της φωνής της Κύπρου, ώστε εντονωτέρα αύτη να ακουσθή. Ουδέποτε θα λησμονήσω τας πατριωτικάς εκδηλώσεις και τον συναγερμόν του εν Αμερική Ελληνισμού υπέρ της κυπριακής υποθέσεως, την οποίαν και ενεκολπώθη εις ιδικήν του υπόθεσιν. Εις μερικάς πόλεις, κατά την επίσκεψιν μου ο συναγερμός ήτο τοιούτος, ώστε μου εδίδετο η εντύπωσις ότι ευρίσκομαι εις πόλιν της Ελλάδος ή της Κύπρου,

Με συγκίνησιν αντίκρυζα γαλανολεύκους σημαίας και έβλεπα πινακίδας με επιγραφάς και με συνθήματα υπέρ της Κύπρου. Αλλά και η εκ μέρους επισήμων αμερικανικών αρχών υποδοχή της οποίας έτυχον εις διαφόρους πόλεις υπήρξε θερμότατη, απετέλει δε εκδήλωσιν ουχί προς το πρόσωπον μου, αλλά προς την υπόθεσιν, την οποίαν εξεπροσώπουν.

Διά το έργον της διαφωτίσεως εν Αμερική συνεστήθη Οργάνωσις υπό το όνομα "Δικαιοσύνη διά την Κύπρον" και με κλάδους εις τας κυριωτέρας πόλεις της Αμερικής διά να συνεχίση την διαφώτισιν και γενικώς να εργασθή υπέρ του Κυπριακού. Ως πρώτον έργον της η Οργάνωσις απεφάσισε την αποστολήν εκκλήσεως προς την Αμερικανικήν Κυβέρνησιν, παρά της οποίας ζητείται όπως αύτη ασκήση, το κύριος της διά να εφαρμοσθή η αρχή της αυτοδιαθέσεως και επί της Κύπρου. Η έκκλησις αυτή φέρει τας υπογραφάς χιλιάδων Αμερικανών πολιτών, έχω δε την γνώμην ότι σημαντική θα είναι η απήχησις της παρά τη αμερικανική Κυβερνήσει. Από συνομιλίας μου δε με αμερικανούς κυβερνητικούς παράγοντες διαπίστωσαν ότι το Κυπριακόν ζήτημα δεν αφήνει αδιάφορον την Κυβέρνησιν της Αμερικής. Ο αμερικανικός τύπος επίσης σπουδαιότατον μέσον διαφωτίσεως της κοινής γνώμης, συχνάκις ησχολήθη με το ζήτημά μας.

Κατά την εξ Αμερικής επιστροφήν μου διήλθον και από την αγγλικήν πρωτεύουσαν. Ομολογώ ότι

εδοκίμασα ιδιαίτεράν ικανοποίησιν, διότι ελύθη μέχρι τότε "συνωμοσία σιωπής" εκ μέρους του αγγλικού τύπου και αρκεταί αγγλικάί εφημερίδες έγραψαν σχετικώς με την υπόθεσιν της Κύπρου. Και τούτο σημαίνει ότι το Κυπριακόν ζήτημα δεν εναι "κλειστόν" αλλά παραμένει ανοικτόν. Περί κλειστού ζητήματος δεν θα ασχολείτο ο αγγλικός τύπος. Εχω τη αντίληψιν ότι εις αυτήν ακόμη την Αγγλίαν αρχίζει να ωριμάζει το ζήτημα και η ιδέα ότι η Κύπρος δεν θα παραμείνη ακόμη επί πολύ εις χείρας αγγλικάς. Ηλλαξαν πλέον αι συνθήκαι και αι αντιλήψεις και το ρεύμα της ιστορίας δεν γυρίζει προς τα οπίσω, όπως χαρακτηριστικώς μου είπεν αγγλική πολιτική προσωπικότης υπονοούσα ότι το αποικιακόν καθεστώς ανήκει πλέον εις παρωχημένην εποχήν.

Αυτά εν ολίγοις τα περί των ενεργειών μου εν τω εξωτερικώ. Περί τούτων επληροφόρησα και την ελληνικήν Κυβέρνησιν, ήτις και διά του Πρωθυπουργού Στρατάρχου Παπάγου, εδήλωσεν ότι θα πράξη και αυτή το εθνικόν καθήκον της έναντι της Κύπρου.

Πολλάκις υπεβλήθη το ερώτημα, αν ικανοποιητική είναι η θετική αυτή προσπάθεια εις το εξωτερικόν. Πραγματική ικανοποίησις θα είναι τότε μόνον, όταν φθάσωμεν εις το τέρμα, την Ένωσιν της Κύπρου με την Μητέρα Πατρίδα. Διά τους αγωνιστάς δεν είναι ο αγών όστις ικανοποιεί, αλλά το αποτέλεσμα του αγώνος. Και ο Κυπριακός αγών θα συνεχισθή μέχρι του ευτυχούς αποτελέσματος.

Ελληνικέ Κυπριακέ λαέ,

Ο αγών διά την αποτίναξιν του δουλικού ζυγού συνεχίζεται και εις νέαν φάσιν εισέρχεται, στηριζόμενοι επί της αποφάσεως των Ηνωμένων Εθνών περί αυτοδιαθέσεως θα απευθύνωμεν επιστολήν προς τον εν Κύπρω εκπρόσωπον της Κυριαρχου Δυνάμεως, διά της οποίας θα ζητήσωμεν, όπως βάσει της αποφάσεως αυτής, γίνη νέον επίσημον δημοψήφισμα και εκφράση ο λαός την πολιτικήν του θέλησιν, αφού το προ τριετίας δημοψήφισμα ως δήθεν ανεπίσημον δεν αναγνωρίζεται.

Αν αρνητικής τύχωμεν απαντήσεως, με το νομικόν δικαίωμα το οποίον μας παρέχει η απόφασις των Ηνωμένων Εθνών, θα απευθύνωμεν αίτησιν προς αυτά ζητούντες διεξαγωγήν Δημοψηφίσματος υπό την εποπτείαν των.

Γνωρίζομεν ότι πολλήν θα συναντήσωμεν αντίδρασιν προς την κατεύθυνσιν αυτήν. Αντίδρασιν ιδίως παρασκηνιακήν. Η δε Κυπριακή υπόθεσις δεν φοβείται το διεθνές προσκήνιον, αλλά το παρασκήνιον. Πολλούς τρόπους και μέσα θα μετέλθουν οι κυρίαρχοι διά να μη ακουσθή εναντίον των προ του διεθνούς αυτού δικαστηρίου το "κατηγορώ" της Κύπρου. Θα καταβάλωμεν πάσαν δυνατήν προσπάθειαν και εις το παρασκήνιον και εις το προσκήνιον διά να εξουδετερώσωμεν την οιασδήποτε αντίδρασιν.

Με την αποστολήν αιτήσεως μας προς τον ΟΗΕ θα απευθύνωμεν συγχρόνως προς όλα ανεξαιρέτως τα κράτη- μέλη του Οργανισμού, ζητούντες την βοήθειαν και συμπαραστάσιν των. Θα δεχθώμεν προσφερομένην βοήθειαν από οιασδήποτε χώρας. Αλλ' εάν αποτύχωμεν και εις τα Ηνωμένα Έθνη, όπως με ηρώτησεν Άγγλος δημοσιογράφος, τι άλλο έχομεν να πράξωμεν; Πολλά έχομεν να πράξωμεν περί των οποίων ακατάλληλος είναι η στιγμή να αναφερθώμεν. Πάντως ουδεμία προσωρινή αποτυχία δύναται να μας απογοητεύση η να κλονίση την πίστιν μας εις την τελικήν νίκην.

Ζήτημα Ενώσεως της Κύπρου με την Ελλάδα δεν υπάρχει. Υπάρχει μόνον ζήτημα χρόνου διά την Ένωσιν. Ακράδαντον έχομεν την πίστιν ότι η Ένωσις οπωσδήποτε θα πραγματοποιηθή, θα πραγματοποιηθή διότι αυτή είναι η θέλησις του Κυπριακού λαού και η απόφασις του, θα πραγματοποιηθή διότι εναι υπόθεσις δικαίου και το δίκαιον πάντοτε νικά. Ο αγών μας είναι διά να συντομεύσωμεν τον χρόνον της πραγματοποίησεως.

Προς τον σκοπόν αυτόν θα αγωνισθώμεν και εις το εξωτερικόν και εις το εσωτερικόν. Εις το εξωτερικόν, με την διεθνή προβολήν του ζητήματος, εις το εσωτερικόν, με όλα τα δυνατά μέσα. Εις το

εσωτερικόν δε κυρίως πρέπει να στηριχθή ο αγών μας. Τα ρήγματα του λεγομένου εσωτερικού μτώπου, τα οποία δημιουργούν μικροφιλοτιμίας, μικροφιλοδοξίας, κομματικά ή άλλα συμφέροντα και μικρότητες, πρέπει να εκλείψουν. Άλλως θα είμεθα υπόλογοι έναντι της ιστορίας μας και "κριτές θα μας δικάσουν οι αγέννητοι, οι νεκροί".

Πειθαρχούντες και ομονοούντες υπό την Εθναρχικήν σημαίαν ως στρατιώται εύορκοι της εθνικής ιδέας, να συνεχίσωμεν τον αγώνα μας "ηγούμενοι κρείττον είναι μετ' αρετής και πενίας ελευθερίαν ή μετ' ονείδους και πλούτου δουλείαν της πατρίδος".